

İÇİNE GİRİLEN
KAOS

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **30**
HAZİRAN 2016
1 TL

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

internet: <http://kurtulussosyalistdergi.heliohost.org/>
e-posta: kurtulussosyalistdergi@gmail.com

muş ideolojik çizgi ile komünizm açısından mücadele etmek, eleştirmek ve değiştirmeye çalışmak da o kadar önemlidir. Kürt halkının mücadelesinin ve demokratik taleplerinin boşa çıkmaması önderliğinin tutarlılığına, bu tutarlılık ise işçi sınıfı iktidarını ve sosyalizmi hedefleyen bir mücadelenin temel alınmasına bağlıdır.

Türkiyeli devrimcilerin, sosyalistlerin kuşkusuz ki Kürt hareketine verecekleri enternasyonalist desteğin bin bir biçimi bulunmaktadır. Ama en anlamlı ve gerekli destek, işçi sınıfı içinde şovenizme karşı mücadeleyi ve marksizm-leninizm temelinde örgütlenmelerini yükseltmeleri olacaktır. Sorunun Türkiye'deki emekçi kitleler tarafından sahiplenilmesi, sadece Kürdistan'daki mücadelenin değil, Türkiye işçi sınıfının iktidar mücadelesinin, şovenizme ve sömürgeciliğe karşı çıkarak demokratik talepleri sahiplenmesinin ürünü olacaktır. Yakın gelecekte de uzak gelecekte de sorunun kalıcı çözümü için gerekli olan en temel eksiklik ancak böyle giderilebilir. Başta Kürt ulusal sorunu olmak üzere bütün demokratik sorunların tutarlı tek çözümünü mümkün kılacak olan, işçi sınıfının komünist örgütlenmesi olacaktır.

Komünist Manifesto'nun ünlü 'hayalet'i, yıkamadığı kapitalizmin demokrasisi içine hapsolmuş gibi ortalıkta dolaşıp duruyor sanki. Manifesto'nun 'hayalet'inden egemenler ve dünyanın bütün gerici kuyrukları korkuyorlardı. Kapitalizmin demokrasisi içine hapsolmuş kitle eylemleri ya da halk hareketlerinden, ne zaman burjuvaların ne zaman proleterlerin korkup sevinecekleri ise pek öyle kolayca kestirilemiyor! Polonya'da *Solidarność* (Dayanışma Sendikası), Berlin Duvarı'nın ve sosyalist bloğun çöküşünden hemen önce Sov-

yetler Birliği'nde *glasnost* ve *perestrojka* (açıklık ve yeniden yapılanma), çöküşten sonra 'renkli devrimler' ve yakın zamanda da 'Bahar' esintisi olarak Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da başlayan 'demokratik' hareketler, hep kendi taleplerinin mantığı ile çelişen sonuçlar verdi. Egemenler ve emperyalistler kitle hareketlerinin kendileri için tehlikelerini ve bütün çabalarına karşın bunların denetimden çıkabileceğini bilseler de, sonuçta işçi sınıfının örgütlülüğü ve ideolojisinden uzak hareketleri kendi azınlık çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmenin güveniyle hareket ediyorlar. Bu çerçevede egemen sınıflar ve emperyalizm, kendi emellerine ulaşmak için kitlelerin taleplerini kullanabiliyorlar.

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, emperyalizmin kendi hegemonyasını sosyalist dünyanın eski sınırlarına doğru genişletme uğraşı, iki kutuplu dünyanın istikrarını sağlayan 'dehşet dengesi'nin bozulmasına yol açtı ve peşi sıra etnik, yerel ve bölgesel savaşların birbiri ardına sıralanmasına neden oldu. Çatışma ve savaşlar, ironik bir şekilde 'demokrasi rüzgârları' ile birlikte gelişti! Kitlelerin, halkların demokratik talepleriyle başlayan eylemler ve kalkışmalar, sınıfsal çıkar ve taleplerle bütünleşmediği için, daha çok, kapitalist sistemin ve emperyalizmin hegemonik ilişkilerinin tahkimine ve geliştirilmesine yaradı. En çok da eski sosyalizmin merkezi sayılabilecek Rusya'ya doğru yönlendirilmeye çalışılan 'renkli devrimler' biçiminde emperyalist merkezlerle uyumlu yönetimlerin yerleştirilmesi için kullanıldı.

Kitle muhalefetinin sosyalizm ve sınıf mücadelesi ekseninden uzaklaşmasına, sosyalizmin yıkılmasına hizmet eden 'demokrasi rüzgârları', Ortadoğu bölgesinde de, biriken devrimci-demokratik enerjiyi sosyalizm dışında çeşitli türden muhalif hareketlere yönlendirme işlevi taşıyordu. 'Demokrasi havariliği'nin yanı sıra, özellikle İran Devrimi ile islamcı hareketlerin güçlendiği, yaygınlaştığı Ortadoğu'da emperyalizm, kendisine karşı dirençleri etkisizleştirmek ve bu hareketlerin potansiyelini ezeli düşmanı sosyalizmle mücadele için kullanmak üzere dikkatini islamcı akımlar üzerinde yoğunlaştırdı. Bu doğrultuda radikal dinci gruplar desteklendi; Sovyetler Birliği'nin Asya kıtasındaki komşuları ve Ortadoğulu müttefikleri, Arap coğrafyasını da içine alacak şekilde islâmi kanallara yönlendirilerek sosyalizmden uzaklaştırılmaya çalışıldı. Afganistan ve Pakistan özelinde uygulanan, "Yeşil Kuşak" diye anılan radikal dinci ve silahlı muhalefetin desteklenmesi politikası ise, çözümü ve idaresi hiç de kolay olmayan başka türden sorunlara kaynaklık edecekti.

sorunların çözümününün maddi olanaklarını sağlayan işçi sınıfının iktidarını, sosyalizm mücadelesini temel almayı gerektirir. İşçi sınıfının iktidar mücadelesini reformlara ve demokratik dönüşümlere, demokratik hak ve özgürlüklerin gelişmesine tabi kılan, bu yolla mümkün gören her tür çizgi, burjuva ideolojisinin çeşitli biçimlerinden birini kabul etmeye karşılık gelir. Bir kez sosyalizmin ilkelerinden uzaklaşan bu anlayış kabul edildiğinde, artık işçi sınıfının merkezinde yer aldığı, ya da kendini işçi sınıfıyla sınırlayan bir örgütlülüğün mantıken gereği kalmamaktadır.

Örgütsel olarak da ideolojik olarak da işçi sınıfının merkezde olmayacağı bir toplumsal hareket, örgütlenme ya da kitle hareketi ise, her bir tekil demokratik talebin diğerleri karşısında önceliğini, hayatiyetini dayattığı ve çubuğu kendisinden yana büktüğü çeşitli türden yeni eşitsizliklerin üretilmesine neden olur. İşçi sınıfının temel alınması, bu sınıfın kutsanmasından değil, işçi sınıfının maddi koşullarının, içinde bulunduğu ezilmişlik, sömürü ve dışlanmışlığın ortadan kalkmasının, ancak bütün toplum ölçeğinde bu olumsuzlukların ortadan kaldırılmasını gerektirdiğindedir. Yani bütün dünyada eşitsizlik, sömürü, özel mülkiyetin neden olduğu sorunlar ortadan kaldırılmadan işçi sınıfı zincirlerinden kurtulamaz ve diğer toplumsal tabakaları özgür kılamaz.

İşçi sınıfının iktidarını imkânsız, uzak ihtimal ya da acil demokratik reform ve kazanımlar sonrasında elde edilebilecek bir hedef olarak gören siyasi çizgiler, üzerinde yükseldikleri demokratik sorunlar ne kadar yakıcı ve mücadeleleri ne kadar keskin, devrimci biçimler alırsa alsın ancak kapitalizmin demokratikleştirilmesi ve burjuva sistemin tahkimi sonucunu doğuracaktır. 'Halkçılık', 'reformizm', 'demokratik hareketler', 'radikal demokrasi' vb. biçimlerde karşımıza çıkan çeşitli örneklerde (Latin Amerika, Yunanistan vb.) görüldüğü gibi iktidara da gelebilen bu siyasi hareketler, kitlelerin sorunlarını çözemedikleri gibi daha da ağırlaştırarak onları 'yeni' bir yoldan egemenlere teslim etmenin dışında bir sonuç üretemezler. Bu bir niyet sorunu değil eşyanın tabiatı gereğidir.

Bugün Türkiye'de siyasi kamplaşmanın bir tarafını oluşturan Kürt siyasal hareketi ile dayanışma içinde, Kürt halkının demokratik taleplerini sonuna kadar –bunun 'devlet partisi' ile karşı karşıya gelmek olduğunu bilerek– desteklemek, ırkçılığın, faşizmin HDP'yi hedef almasına karşı çıkarak şovenizmle mücadele etmek ne kadar elzem ve ertelenemez bir görevse, kapitalizmin içinde 'demokratik bir üçüncü taraf' olma perspektifine teslim ol-

lizmin çıkarlarına hizmet etmek yerine demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan bir somutluğa taşımak anlamına gelir.

Kapitalizmin çığırından çıkmasının, yönetilemezliğin ve yaklaşan kaosun esas nedeni, sınıf mücadelesinin yenilmiş olması durumudur. İşçi sınıfının enternasyonalist partisinin yaratılmaması kitleleri burjuva politikalarının en kötüsüne teslim etmekte, kapitalizmin bir türlü toparlanamadığı derin krizi karşısında burjuva muhalefet bir alternatif yaratmamaktadır. Türkiye’de hak ve özgürlüklerin birer birer ortadan kaldırılması, kitlesel boyutta tırmandırılan düşmanlıklar, katliamlar, savaş uygulamaları, azgın bir şoven milliyetçilik, ırkçılık, gericilik, faşizm tehdidi ile toplumsal bir felakete doğru ilerleyen süreç de, temelinde işçi sınıfının bağımsız politikalarının ve partisinin var olmamasından kaynaklanmaktadır.

Aslında sosyalizm ve devrim adına, işçi sınıfı politikası uyguladığını söyleyen bütün politik aktörler, işçi sınıfının komünist partisinin yaratılmasını, bu zorunlu koşulu yerine getirmemekte, ‘acil demokratik sorunlara müdahale’ adına sürekli ertelemektedirler. Dolayısıyla bir şekilde burjuva muhalefetine eklenmektedirler. Bu haliyle kendilerinin sosyalizm ya da komünizm hakkında konuştuklarını ve pratik faaliyet yürüttüklerini sanmalarının dışında bir sakınca da görmemek gerekir. Çünkü kendileri hakkındaki düşünceleri ne olursa olsun, aslında bütün bu aktörler burjuva demokrasinin alanı içinde kalmaktadır.

ÜÇÜNCÜ YOL DEĞİL SOSYALİZM

Sosyalizm işçi sınıfının egemenliğini gerektirir. İşçi sınıfı kendisi ile birlikte bütün sınıfları ortadan kaldırarak, her türlü eşitsizlik ve sömürüye son verebilecek tek sınıftır ve kendi kurtuluşu buna bağlıdır. İşçi sınıfının kurtuluş ideolojisi olarak marksizm-leninizm, işçi sınıfının her tür burjuva ve küçük-burjuva ideolojiden ayrı olarak kendi çıkarları temelinde bağımsız örgütlenmesini savunur. Kapitalizmin her tür ideolojisinden bağımsızlık, reformizmi ya da demokratik dönüşümleri değil, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesini hedef almayı, bunun için de işçi sınıfı temelinde örgütlenmeyi gerektirir.

Kapitalizmin neden olduğu toplumsal, ekolojik, cinsel, ırksal, ulusal, her türlü demokratik sorunun çözümü, bu tekil demokratik sorunları ya da bütün bu tekil sorunları kapsayacak şekilde genel demokrasi mücadelesini değil, bütün bu tekil

“Yeşil Kuşak” benzeri politikaların sonuçları, sosyalizmin yıkılması ile birlikte büyük ölçüde serbest hale geldi. Böylece, ezilenlerin birikmiş öfkesine tercüman olan islâmi muhalefet, sosyalizmin yerine ikame oldu. Sosyalizmin sahnedeki çökmesiyle birlikte bu gerici politikaların sonuçlarıyla baş başa kalınacaktı. Aslında emperyalizm, belki bugünkü kadar olmasa da geçmişte de, günü kurtarmaya yönelik politikalarının sonrasında yaratacağı problemleri gündemine alamayacak kadar sıkışık ve çaresizdi.

Bölgesel veya (Afganistan-Pakistan örneğindeki gibi) bir ülke ölçeğinde yıkıcı ve denetlenemez olan radikal islâmi hareket, bir argüman olarak ‘düşman’ ihtiyacını karşıladığı ölçüde emperyalizmin ideolojik hegemonyasının inşasında kullanıldı. Emperyalizmin ‘düşman’ olarak ötekileştirdiği ve nihayetinde kitleleri ‘terörizm’ mahkûm edeceği radikal cihatçı hareket, bu denklem içinde gelişmeye başlamıştı. Belirli coğrafyalarda ve denetlenebilir, yönlendirilebilir sınırlarda kaldığı sürece ‘yararlı’ sayılıyordu! Ancak radikal cihatçı hareket sosyalizmin yıkımından sonra, yeni ‘şeytan’ olarak ABD’yi ve Batı’yı karşısına almakta gecikmedi!

Sosyalist sistemin eski etkinlik alanları Doğu Avrupa, Kafkaslar, periferisindeki Asya ve Ortadoğu ülkeleri, en nihayetinde merkezdeki Çin ve Rusya’yı kuşatmak şeklinde bir nüfuz ve etkinlik mücadelesi halen devam ediyor. Ezilenlerin ve işçi sınıfının mücadelesinin kazanımlarının somutlanması olan sosyalizm yenildiğinden, Ortadoğu’da yerini islâm bayrağı devraldı. Birbirleriyle mücadele eden islâmın çeşitli biçimleri, ezilenlerin sorunlarını çözmek bir yana daha da ağırlaştırıyor. Dünyanın paylaşımına konu olan geniş bir coğrafyasında, işçi sınıfının ve kitlelerin islâmın etkisine girmesi, insanlığın bütün demokratik birikimini boşa harcayan, kültürel birikimi tek tipleştirilen sonuçlar veriyor.

Batı’yı hedef alan cihat hareketini denetlemek, etkisizleştirmek için gündeme sokulan ‘ılımlı islam’ projesi de radikal sonuçlar verdiğinden, çözümsüzlükle karşılaşan emperyalizm için tekrardan geniş kesimlere karşı şiddet uygulama politikasına sivrilmek dışında bir yol kalmıyor. Bu ortamda, ‘ılımlı’ ya da ‘radikal’ bütün islâmi hareket ve örgütleri karşıya almak, hepsine karşı topyekûn savaş açmak politikası daha çok öne çıkmaya başladı. Avrupa’da ve Amerika’da radikal sağcıların, şiddet yanlılarının ve artık merkeze yerleşmeye başlayan faşist hareketlerin böylesine hızlı gelişmesinin temelinde dünya çapındaki bu gelişmeler ve kapitalizmin bu gelişmeler karşısındaki çözümsüzlüğü yatıyor.

Pazar, hammadde ve enerji kaynaklarının kontrolü üzerinden ekonomik krizi aşmak girişimi, kapitalist devletler arasındaki eşitsizliği derinleştirerek, gerginliği ve çatışmaları artırıyor. Terörü ve radikal cihatçılığa karşı küresel savaşımı bahane ederek çalışma yaşamını düzenlemeye yönelik yasal değişikliklere karşı işçi sınıfının mücadelesi yükseliyor. Neo-liberal düzenlemelere karşı Batı'da eylemler ve grevler yapılıyor. Bu sefer de sonucu işçi sınıfının örgütlülüğü ve deneyimi belirleyecek.

Irak'ın yıkımı ve parçalanması sürecinde Sünni nüfusa dayanan cihatçı kalkışma, güç bela denetim altına alınabilmişti. Bir zaman için denetim altına alındığı düşünülen bu isyan Suriye iç savaşında kendine uygun bir zemin bulup yeniden alevlendi. Ezilen kitleleri islâmi ideoloji üzerinden peşine takan radikal cihatçılar Batılı devletlere ve islâmın kendi yorumları dışındaki bütün temsilcilerine karşı savaş açtı. Bu hareket bütün dünyadan müslümanları Suriye'ye, 'cennete giden bu cehennemî çıkış kapısına' davet ettiğinde ise, sadece geri ve bağımlı ülkelerden, bu coğrafyaların müslüman halklarından değil, aralarında gelişmiş Batı ülkelerindekiler de olmak üzere dünyanın bütün dışlanmışlarından yanıt buldu. Neredeyse 'yedi düveli' karşısına alarak ayakta kalmaya çalışan radikal cihatçı hareket, emperyalizmin yararlı 'düşman' tanımının sınırlarını kırarak, dünyanın her yanına 'cihat terörü'nü taşıdı ve bu haliyle de eski politikaları kullanılmaz hale getirdi.

Bu süreçte, önceli olan El Kaide'den farklı olarak devlet ilan ederek yerleşiklik kazanmayı hedefleyen Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) radikal cihatçılar arasında otorite olan El Kaide'yi de aştu. İŞİD'in ortaya çıkmasındaki belirleyici etkenlerin, bölgede hesabı olan devletlerin istihbarat marifetine indirgenmesi yanlış olur! Diyanet İşleri Başkanı'nın sarf ettiği tek doğru laf ve tespit belki de buna ilişkin olanıydı. İŞİD "islâmın radikalleşmesi değil, radikalizmin islâmileşmesidir" açıklaması, aslında gerçekliği önemli oranda temsil ediyor. İŞİD'den irite olmak ve insanlık düşmanı bir hareket olarak saptamak ne kadar yerinde ve doğru bir tutumsa, Diyanet İşleri Başkanı'nın ileri sürdüğü saptamanın doğruluğundan guncunup itiraz etmek de o kadar yanlıştır; egemen söylemin içinden konuşmak, sınıfsal bakış açısından uzaklaşmış olmak anlamına gelir. Böylesine insanlık dışı bir hareketin dünyanın ezilenlerinin önemli bir kısmı için kurtuluş umudu olabilmesi, sosyalizmin yenilgisinin ve muhalefetin sınıf ekseninden uzaklaşmış ol-

kesmektir. ABD ise bu tutumu desteklemenin Türkiye ile kalan son bağlantıların da kesilmesine yol açabileceğini, İncirlik avantajını tehlikeye atabileceğini düşünerek sorunu ertelemeye çalışıyor. ABD Rakka'da İŞİD işgalini kırmak için SDG'yi zorluyor ve bu sayede Suriye masasına, önümüzdeki Cenevre rauntlarına daha güçlü dönmek istiyor. Bu ise SDG için bile riskli bir hamle gibi duruyor.

Cerablus ile Afrin kantonu arasındaki sınırı SDG'nin kapatması halinde Türkiye'nin tepkisi, her şeye karşın öngörülebilir değil. RTE'nin isteğine karşın, Suriye'ye bir askeri müdahaleyi ve TSK'nın bu konudaki tavrını, büyük ölçüde halen Pentagon'un belirleyeceği düşünülebilir. Cerablus sınırında rahatça davranan, İŞİD ve benzeri radikal cihatçıları destekleyen Türkiye'nin bu pervasızlığı eninde sonunda engellenecektir. Bunu bildiğindedir ki Cerablus bölgesine tampon olsun diye, Kuzey Kürdistan'ın önemli yerleşim yerleri yıkılıp boşaltılmakta, sanki geçen yüzyılın başlarında yapılan soykırımları kanıtlamak istercesine bu çağda da yeni bir Kürt tehciri gündeme gelebilmektedir. PYD'nin sınırı kapatması olasılığı karşısında korkularına yenik düşen Türk Devleti, Kürtlerden yalıtılmış bir tampon bölge yaratıp buralara Suriye'lileri (hatta Ahıska Türklerini vb.) ve özellikle de İŞİD türevlerini yerleştirmek istemektedir.

Türkiye'de demokrat olmanın pratik ölçütü, Kürtlerin ve temsilcilerinin politikalarını beğenip beğenmemekten öte, devletin bu insanlık dışı uygulamaları karşısında Kürtlerin yanında yer almaktan geçiyor. Devletin Kürtler üzerinde uyguladığı, en temel insanlık değerleri açısından kabul edilemeyecek uygulamalara, katliamlara karşı çıkmak ise, devlete karşı çıkmaktan başka bir anlam ifade edemez! Devlet bütün çıplaklığı ile Kürtler üzerinde uyguladığı savaşla kendini açığa vuruyor. Burjuva basında Kürtlerin 'isyancı' olarak damgalanması, 'devletin kendini koruma hakkı' gibi gevezelikler, şovenizmin ve sömürgeciliğin gizlenmesine hizmet ediyor.

Bu ortamda komünistlerin mutlak olarak savunması gereken, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkıdır. Bu zaten tutarlı demokrat olmanın bir koşuludur. Tayin hakkının somutlanması çeşitli biçimlerde olabileceği gibi, bu hakkın nasıl kullanıldığına da komünistler ilgisiz değildir. Kaderini belirleme hakkının somutlanması, çeşitli uygulanma biçimleri konusunda komünistlerin çekinceleri olursa, bunun alacağı biçim, eleştiri ve karşı çıkma, Kürdistanlı komünistlerin bu *somutlanma* sürecine katılması, süreci belirlemeye çalışmasıdır. Bu da, süreci, emperya-

dar önemli bir şahıs değil! Avrupa ucuz ve insanlık dışı bir sığınmacı pazarlığıyla, şimdilik RTE'nin suçlarını görmezden gelebiliyor. ABD ise, sınırlı sayıda asker ve teknik destekle de olsa esasen PYD üzerinden sahayı düzenlemeye çalışıyor. ABD, iktidardan uzaklaşana kadar RTE ile pazarlığını sürdürse de bir yandan da yıpratma taktiklerini gündemde tutuyor. ABD'nin tavrını belirleyen etmen, IŞİD'in kim tarafından durdurulabileceğidir.

Oysaki bu kolayca başarılamayacak bir hedef. Üstelik Türkiye ile IŞİD arasında öylesine girift ilişkiler gelişmiş durumda ki, ortaya dökülecek bilgi ve belgeler, uluslararası güçlerin RTE iktidarını (eğer isterlerse) muma döndürmelerine fazlasıyla yeter! Tabii aynı olanak, tıpkı geçmişteki benzerleri Kaddafi ya da Saddam için olduğu gibi, RTE için de geçerli. Ondaki belge ve bilgiler de kimlerin bu suça ortak olduğunu fazlasıyla kanıtlayabilir. Bu koşullarda RTE, görünen o ki, antiemperyalizm veya ABD'ye ya da 'BM'nin beşlisi'ne karşı çıkmak, muhalefet etmek kaygısıyla değil, kişisel iktidarını sağlamlaştırmak, kendisi ile pazarlık dışında Batı'yı seçeneksiz bırakmak telaşıyla hareket ediyor. Merkel'le mülteci pazarlığı da insanlık değerlerinin ve demokrasinin yerlerde sürüklendiğini kanıtıyor. RTE ve onun şahsında Türkiye artık AB adayı değil, ancak Birliğin kapı bekçisi olarak görülüyor.

ABD'nin Suriye'deki manevralarına uyum sağlayamadığı, ayak direlediği ölçüde NATO üyeliği bile sorgulanır hale gelen Türkiye, eğer bir noktada IŞİD'in bertaraf edilmesine engel olarak görülürse, bu noktadan sonra bölgedeki etkisi gerçekten sıfırlanabilir. Şu anda Suriye'de hesap yapan devletleri kısmen hareketsiz bırakan bir nevi pat durumu olduğundan Türkiye'nin bu kararsızlığı ve engelleyici tavırlarına tanınacak bir süre ve sabır –hızla tükenmekle birlikte– halen var gibi gözükmektedir. Oysaki Suriye Kürtlerinin ve öncüsü PYD'nin çekirdeğini oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri dışında IŞİD'le savaşmaya niyetli ve bu kapasitede başka bir aktör şimdilik ortada görülüyor. Otonomi konusunda Esat'ı ikna etmekte zorlansa da, Kürtlerin bu savaşdaki rolünü önemseyen Rusya PYD'ye destek oluyor. Diğer yandan IŞİD'in temizlenmesinde Türkiye'ye rol verilmesine Rusya'nın şiddetli muhalefetine, ABD'nin ciddi çekinceleleri de eklenmiş durumda.

Kürt güçlerinin hareket tarzını ise –Rusya ve ABD'nin özellikle hava desteğinin önemini bilerek bu güçlerin taleplerini ve önceliklerini gözetmekle birlikte– kendi öncelikleri belirliyor. Kürtlerin önceliği, Mımbıç ve Cerablus hattına öncelikle yönelip Afrin kantonu ile birleşmek ve Türkiye'nin bölgedeki bağlantılarını

masının kanıtıdır; bu koşullarda kendisini sınıf hareketinin yerine ikame edebilmiştir.

İran'la birlikte Küba'nın uluslararası işbirliğine yaklaşması, iki kutuplu dünyadan arta kalanların uluslararası kapitalist sistemle ilişkilenebilmesi, *glasnost* (açıklık) politikasının bir tür devamı sayılabilir. Devrimden bu yana uluslararası kapitalist sistemden ayrı duran İran, kendisine uygulanan ambargo, yaptırımlar ve tecrit karşısında en nihayetinde nükleer çalışmalarının kontrolünü denetime açarak uluslararası sistemle ilişkiyi kabul etmişti. ABD ve emperyalizmin bu dönemdeki esas kazancı buydu ve bu da bölgedeki bütün dengeleri değiştirebilecek çok önemli bir gelişmeydi. Kuşkusuz ki bu sonuç kendiliğinden değil, başından bu yana çatışma ve uzlaşma süreçlerinin birlikte kullanılmasıyla, havuç ve sopa politikalarıyla elde edildi. Her ne kadar Ukrayna krizinde silahlı çatışma, darbe ve ilhak politikaları gündeme geldiyse de, İran ve Küba konusundaki gelişmeler, sürecin uzlaşmadan ve işbirliğinden yana geliştiğini, uluslararası kapitalist sistemin sosyalizmin eski sınırlarına doğru yaptığı hamlelerinin başarıyla sürdürdüğünü gösteriyordu.

'Arap Baharı' ile oluşan siyasi koşullar, Rusya'yı kuşatacak yeni hamleler yapma imkânı yarattığında da, politikaları esasen uzlaşmayı temel alsada, ABD ve Batı şiddete başvurmaktan imtina etmemiş, önlerine çıkan bu imkânı sonuna kadar zorlamıştı. ABD, Libya safhasında, arkasında yarattığı şiddetin kendisi için de olumsuz sonuçları olabileceği gerçeği ile yüzleşmeye başladığında, ortaya çıkan yönetilemezliğin kaos boyutuna ulaştığını yaşayarak görecekti. Ama ok yaydan çıkmış 'Bahar' Suriye'ye sıçramıştı ve Esat'ın bir kaç ay içinde iktidarını kaybetmesi ihtimali karşısında sadece Recep Tayyip Erdoğan (RTE) değil Obama da, hipnoz derecesinde gerçeklerden koptu. Sürecin esasen ABD lehine ve uzlaşmacı temelde yürütülmesi ve sonuç vermesi, silahın ve şiddetin, uluslararası komploların rafa kaldırılması anlamına gelmiyordu.

Obama ile RTE'nin etkisi altında kaldıkları hipnoz, İran ve Rusya'nın Suriye'de devreye girmeleriyle etkisini yitirmeye başladı. Rusya ve Çin, Libya kararının istismar edilmesini dayanak göstererek, Suriye için Birleşmiş Milletler kararı çıkarılmasını engelledi. Suriye halkı ve rejimin ordusu direnerek Esat iktidarının yıkılmasını engelledi. Yine de Obama-RTE ikilisi çıkan fırsatı sonuna kadar zorlamaktan, sopayı devrede tutmaktan vazgeçemediler!

RTE'nin değil ama Obama'nın aklını başına getirecek olan, önce El Kaide türevlerinin sonra da IŞİD'in sahneye çıkması ile Suriye muhalefetine dönüşüm geçirerek IŞİD'leşmesi oldu. IŞİD'in çağrısına uyanlar, dünyanın her yerinden Suriye'ye gelmeye başladılar. Zincirlerinden boşalmış köpekler gibi bu 'cehen-nemi çıkış kapısı'na yöneldiler. Suriye'ye geçişler Türkiye üzerinden, sınırlardan ve havalimanlarından yapıyor, bölgede IŞİD'cilere ve benzer örgütlere katılımın organizasyonu üzerinden yeni bir ekonomik dal oluşuyordu.

Avrupalı devletler Suriye'de, Irak'ta, Yemen'de vb. patlayan bomba seslerine kulaklarını tıkayabilirlerdi ama Batı'da, Avrupa ve Amerika'daki patlamaları görmezden, duymazdan gelmeleri mümkün değildi! IŞİD hareketinin öngörüle-meyecek bir direnç göstermesi, içinden çıkılmaz bir denklem oluşturdu. Esat'a karşı desteklenen silahlı muhalefetin IŞİD rayına girmesinin yanı sıra, bu harekete hamilik yapmaya soyunan AKP iktidarı da, IŞİD'in kitle tabanı kazandığı Türkiye'deki sosyal dönüşümü, muhaliflerine karşı mücadelede kullanılabilir bir araç olarak görmeye başladı. İran'ın işbirliğini kabul etmiş olması, ABD'nin ve Batı'nın Suriye bataklığından geri adım atabilmesini mümkün kılıyordu ama aynı koşullar Türkiye için artık büyük oranda geçerliliğini yitirmişti!

Bazen geri dönülmeyecek noktalara kadar tırmandırır da, Obama döneminin ayırıcı özelliği rakiplerini uzlaşmaya iteleyen bir gerginlik ve şiddet politikasını yürütmüş ve başarmış olmasıdır. ABD, birbiriyle karışmış gözükten gerginlik ve uzlaşma politikalarını bir arada kullanmaya bundan sonra da devam edecektir. Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) döneminde uygulanan şiddet, yürürlük tarihinde hedeflerine ulaşamamış, tersine birçok açıdan sorgulanmış ve ABD'deki iktidar değişiminin nedenlerinden birini oluşturmuştu. Obama dönemiyle birlikte, şiddetin görece ikincil hale gelmesi, gevşemesiyle, ama bir yandan da önceki dönemin etkileri üzerinden bir toplumsal dönüşüm, iktidarların değişimi süreci başlamış oldu.

'Arap Baharı', belki de bu açıdan BOP çerçevesindeki emperyalist müdahaleleri beklediği, umduğu ama bir türlü ortaya çıkaramadığı toplumsal desteğin gecikmeli olarak sahne alması olarak yorumlanabilir. Ortaya çıkan bu hareketin, aslında 'demokratik' olan talepleri üzerinden Müslüman Kardeşler hareketi desteklenip iktidara getirilebildi. Müslüman Kardeşler'in özellikle Mısır'da kısa süren iktidar deneyimi, 'ılımlı islâm' projesi ile islâmın sınırlarının radikal olandan yana hızla değişmesiyle, yönetilemezliği ve kaosun boyutlarını artırdı. Obama'nın

RTE'yi kuşatmaya çalışan küçük hesapçıların hepsi milliyetçi histeriye kapılan toplum tarafından sarılmış durumda.

RTE'nin açmazı ise, bundan sonrasında ayakta kalabilmek için daha da zirveye çıkmak zorunda olmasından kaynaklanıyor. Kişisel iktidarını kurup başkanlık zırhına bürünmek, kendisi ve ailesi için dokunulmazlık kazanmak dışında bir çıkışı kalmadı. Türk-İslâm sentezinin yeniden canlandırıldığı milliyetçi-islamcı bir yoldan giderek, başkanlık referandumu ya da Meclisin yeniden oluşacağı bir seçim başarısı kazanmak zorunda.

HDP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması sonrasında oluşabilecek zorunlu seçimin, bu nedenle Kürt savaşının tırmandırıldığı, şehirlerde bombaların patladığı bir koşulda yapılması büyük olasılık haline geldi. Çünkü RTE bu yolu denedi ve başardığını gördü! Gerekirse bu yolda toplumu en keskin kamplaşmalara ve bir iç savaşa (şu haliyle sömürge savaşı) sürüklemekten çekinmeyeceğini, bu yöndeki kararlılığını topluma gösterdi. Gezi döneminde 'evde zor tuttuğunu' söylediği 'yüzde elli'nin, bu sefer gerektiğinde ikirciklenmeden sokağa inmesi için paramiliter bir örgütlenmeye de girişmiş gözüküyor. Bugün Kuzey Kürdistan'ın yıkımında yer alan Esadullah timleri gibi paramiliter yapılanmalar karşısında takınılan suskunluk, Batı'da gelişecek kitlesel demokratik kalkışmalara çekinmeden fatura edilebilecektir.

Kendi çıkarları ve suçlarını örtme telaşı ile ABD'ye kafa tutarak antiemperyalizm taslayan RTE'ye inanan hatırı sayılır bir kitle oluşmuş bulunuyor. ABD'nin RTE'yi doğrudan karşısına alması, onu dizginleyip yola getirme çalışmaları, bazı çevrelerde milliyetçiliğin ve ulusal bağımsızlığın simgesi olarak RTE'nin kabul görmesine yetebiliyor. Milliyetçi-faşist histeri ile Meclisin iki kampa bölündüğünü ve HDP dışındakilerin aynılaştığını düşünürsek, toplumdaki karşılıklarının da yaklaşık aynı oranda olduğunu tahmin edebiliriz.

ABD ve Avrupa Suriye batağından geri çekilip, zaten oldukça ileri gitmiş RTE'nin üstüne bütün günahları yükleyerek işin içinden sıyrılabilir mi? Bu sorunun yanıtı çok da önemli değil. Çünkü ABD'nin insanlık dışı siciline bir yenisini eklemekten çekinmediği ortada. Ama yine de işin boyutunu kaldıracabilecek dolgunlukta muhatap bulmak isteyeceğini söyleyebiliriz. RTE, Suriye savaşının sorumluluğunu Davutoğlu'na yükleyip kendini kenara sıyırmaya çalışsa da, RTE'nin bu bataktan öyle ucuz kurtulması mümkün değil, çünkü Davutoğlu ABD'nin ya da Batı'nın günahlarını yükleyebileceği ka-

halefetin RTE diktatörlüğünün ‘demokratik gardırobu’ olarak dizaynında, bu hassasiyet işleri oldukça kolaylaştırmış gözüküyor.

Böyle bir dizayn ancak bir toplumsal milliyetçi histeri içinde olanaklı olabilirdi. Bu toplumsal histerinin oluşmasındaki kritik başlangıcın ‘devletin bekası’ anlayışı olduğu ve Fethullahçılarla mücadele birliği altında aslında Kürtlerle savaş içinde şekillendiği de artık bir sır değil. En son dokunulmazlıkların kaldırılması oylamasında CHP’den yirmi “Evet”çi milletvekilinin çıkması, geri kalan milletvekillerinin “Hayır” oyu vermesi, ilk bakışta anlamlı gibi gözükabilir! Oysa HDP’li milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına “Hayır” oyu verenlerin hiçbiri HDP ile birlikte Anayasa Mahkemesi’ne başvurmaya cesaret edemedi. Kendi verdikleri “Hayır” oylarını heba ettiler ve çatışmanın keskinleştiği noktada ‘devlet partisi’nin yanında yer aldılar. Bazı ‘demokrat’ milletvekillerinin anayasa mahkemesine bireysel başvuru yoluna gitmeleri, belki vicdanlarını rahatlatır ama ‘devlet partisi’ne tabi oldukları gerçeğini değiştirmeye yetmez!

Fethullahçı ‘paralel devlet’ yapılanmasının temizlenmesi amacıyla Ergenekon sanıklarının salıverilmesiyle başlayan yeni ittifak, RTE’nin çevresinde şekillendi. TSK, hem Kürt savaşının şiddetle sürmesi hem de Fethullahçıların temizlenmesi için rahatlıkla RTE’nin emrine girdi. Anayasa referandumu ile oluşan ve Fethullahçıların etkin olduğu HSYK, yeniden seçime gidilip bu sefer sosyal demokrat ve milliyetçilerle ittifak yaparak değiştirildi. Ulusalçı-milliyetçi kesimler, RTE dışında kimsenin ‘paralel yapılanma’yı temizleyemeyeceği sanısına kapılarak belki de RTE’nin doğru yola geldiğini, gelmemiş olsa da zaten ileride hesabının bir şekilde görüleceğini düşündüler. TSK ise Suriye’ye girememenin ve Rusya’nın tehditlerinin hıncını, misakı milli sınırları içinde kalan Kürtlerle savaşarak çıkarma kolaylığına tav oldu. Sosyal demokratlar bu sürecin bir yerinde RTE’nin ayağının sürceceğini, ama bu arada Fethullahçı yapının temizleneceğini umarken, TSK da Kürtlerin başının ezileceği bir konjonktürü kaçırmamak güdüsü ile davrandı. Ama yine hiç anlayamadıkları şey bütün bu hesaplarının zaten RTE’nin aklının bir köşesinde bulunduğuydu!

RTE ise yaptığı hesabın doğruluğunu çoktan test etti bile! Kendi hareketinin anaförüne çekerek neredeyse kendisinin birer aygıtına dönüştürdüğü bütün politik aktörler, savaş ve milliyetçi-şoven histeriye kapılan toplumun söylemine karşı çıkmadan ve bu söylemi benimseyerek davranmak zorunda kaldılar! Bu söylemi belirleyen ise liderden, yani cumhurun reisi olan RTE’den başkası değil. Kitlelerle doğrudan bağ kuran, onlara doğrudan seslenen ve meşruiyetini buradan alan

‘ılımlı islâmi’ destekleme politikası (Tunus farklı değerlendirilebilirse de) esasen bütün bölgede birden iflas etti. Hızlı çekim yaşanan Mısır örneği, ağır çekim yaşanan Türkiye’nin varacağı sonucu göstermesi açısından da etkiliydi. Zaten Suriye savaşı boyunca yaşananlar Türkiye’deki sürecin de hızlandığını, Türkiye’nin Pakistan’dan da öte Afganistan’a benzemeye başladığını gözler önüne sermektedir.

İŞİD engeline takıldıklarından, emperyalist olanı olmayanı ilgili bütün aktörler, İran’ı, Rusya’sı, ABD’si ve Suriye rejimi, hemen herkes, birbirlerine karşı kurdukları ittifakların değiştiğini geç de olsa anlayabildiler! ‘Ne olursa olsun Esat yönetimini devirmek’ stratejisi, bölgedeki kaosu daha da içinden çıkılmaz hale getirip radikal cihat terörünü bütün dünyaya yayacağından bir noktadan sonra terk edildi. Suriye’de muhalefetin etkin olduğu yerleri baştan terk eden Esat rejimi, muhalefetle Kürtleri karşı karşıya getirerek iki düşmanını da oyalamayı başarmıştı. Suriye muhalefeti İŞİD’leşmeden önceki haliyle bile Kürtlerin kimliğini tanımıyor, kendisine katılıp yalnızca biat etmesini istiyordu. Kürtler buna karşı çıktılar. Ne muhalefetin Kürtleri tanınması ve eşit davranması ne de Kürtlerin biat etmesi söz konusu olmadı. Emperyalistler açısından, Esat rejiminin devrilmesi için ortaya çıkmış ‘ilk ve son şans’, belki de böylece kayboldu. ‘Demokratik’ olduğu söylenen muhalefet silahlandıkça radikal cihatçıların denetimine daha çok girdi ve sonunda radikal cihatçılar da büyük ölçüde İŞİD’in içinde eridiler. Afganistan-Pakistan dolaylarında ekilen tohumlar, Irak ve Suriye’de gelişip boy vermiş, Türkiye’nin ve dolayısıyla Avrupa’nın sınırlarına dayanmıştı!

Oysaki ‘Bahar’ dalgası içinde İran’ı kuşatmak ve işbirliğine zorlamak için uygun ortamın oluştuğu düşünülmüş, sürecin her aşamasında kitlelerin enerjisi ile şiddet aynı anda kullanılarak, İran’ın müttefiki Suriye’de rejim değiştirilmek istenmişti. ABD ve işbirlikçileri ellerindeki sahte ‘demokrasi’ bayraklarını silahların namlularına takarak Suriye’ye kadar ilerleyebildiler. Suriye’deki sivil kitle muhalefeti hızla ortadan kalkıp silahlı olana alanı terk etti. ABD emperyalizminin müttefikleri olan Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi devletler üzerinden denetlenebilir sandıkları radikal unsurlar kontrolden çıkıp hızla İŞİD’e katıldılar ya da aynı derecede insanlık dışı örgütler olarak varlıklarını sürdürdüler. Esat’ı devirmek için kullanılan radikallerin denetlenmesi sorunu bütün vahameti ile kendini ortaya koydu ve şimdi bu sorunu Esat’sız çözmek neredeyse imkânsız hale geldi!

ABD’nin İran’ı uzlaşmaya, işbirliğine zorlayan politikası, Büyük Ortadoğu Projesi’nin olumsuzluklarının ortaya koyduğu derslerden derlenmişti ve bu yönelim

bölgenin 'küçük şahinlerini' dizginlemeyi gerektiriyordu. BOP'un olumsuz derslerini telafi özelliği taşısa da şiddetten vazgeçmeyi değil şiddeti uzlaşmanın arkasına destek yapıp ilerlemeyi amaçlayan Obama politikalarına muhalefet ise, hep artarak devam etti. Bu yöndeki muhalefet hem ABD'nin içinde hem de içerideki politik çizgilere eklenen ve onları etkilemeye çalışan bölge devletleri nezdinde bir bütünlük oluşturabilmektedir. Emperyalizmin 'uzantı' derecesinde işbirlikçisi rolünü üstlenen bu aktörler, dışlandıklarını, ikincil hale getirildiklerini gördüklerinde, kendilerine uygun politik aktörlerle işbirliğini öne çıkararak, ABD içindeki dengelerde kendi cüsselerince etkide bulunmak istemekte, bu yönde çaba harçayabilmektedirler.

İran'la işbirliği nedeniyle İsrail, Suudi Arabistan gibi devletler ve bu ülkelerin önde olduğu politikalar gündemden düşmüştü ama 'Arap Baharı' sürecinde, özellikle de Libya ve Suriye safhasında, militarist, müdahaleci operasyonların, 'pis işlerin' organizasyonu bu devletler üzerinden gerçekleştirildi. Esat rejiminin ayakta kalması ve uluslararası dengeler açısından radikal cihatçıların desteklenmesinden vazgeçilmesi, geri çekilme kararı da haliyle bu ülkelerde izlenen politikaların açığa düşmelerine neden oldu. Bu süreçte neredeyse birer aygıt haline getirilen ve sonuçta yüzüstü bırakıldıklarını düşünen Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye, ABD'ye muhalefet etmeye çalışıp yeni gelişmeler karşısında ayak diriyorlar.

ABD'nin bölgedeki 'eski' müttefikleri olan bu devletler, Rusya ve İran'la birlikte Esat iktidarını uzatacak işbirliğini, haliyle kendilerine karşı tehlikeli bir gelişme olarak algılıyorlar. Çünkü bunlar, angaje oldukları politikalar için geri dönüşü olmayan yollara girdiler. Doğrusu ABD'nin bu manevrası, müslüman coğrafyasının bütünündeki gericiliğin ve radikalizmin temsilcisi, himayecisi olmuş devletlerin hazmedebilecekleri ya da uyum sağlayabilecekleri türden manevralar değildi. En temelinde ortaya çıkan İŞİD gerçeği ve ifade ettikleri karşısında AB ve ABD öylesine bir şekilde frene bastı ki, Ukrayna'da silahlı çatışmanın eşliğinde oldukları Rusya'yla, Suriye'de kendilerini 'müttefik' buluverdiler. İşte bu nedenle ABD'nin politika değişikliği kendi iç politikalarını büyük ölçüde bölge politikasındaki taşeronluklarına bağlamış devletler ve politik aktörler için büyük bir sorun oluşturdu. En başta da RTE için!

Yarattıkları kaos karşısında çözümsüz kalan emperyalistler, sanki hiç bir şey olmamış gibi kısmen geri çekilmeyi, yarattığı çözümsüzlüğü bölge ülkelerine havale etme kolaycılığını seçti. Batı, kendi yarattığı radikal cihat terörüne karşı ön-

RTE'nin kişisel iktidarının kuruluş sürecinde AKP'yi kendine bağlı bir aygıt dönüştürmesi, bu sayede 7 Haziran sonrasında Meclisi kendi oyuncağı gibi çekip çevirebilmesi, Meclisin kendi iradesini AKP üzerinden RTE'ye teslim etmesi, Kürt savaşı üzerinden gerçekleştirilen bir operasyondur. Bu operasyonun (ya da darbenin) amacı yasaların fiili duruma uyarlanması ve başkanlık sisteminin yerleştirilmesiydi. Savaşın şiddeti yükseldikçe toplum milliyetçi-faşist bir histeriye kapıldı ve bu sosyo-psikolojik ortamda CHP de RTE'nin politikalarına karşı çıkmayıp ona eklenen bir tutum içine yuvarlanarak milliyetçi dalgaya teslim oldu. 1 Kasım erken genel seçimi ile AKP'nin tek başına iktidarı da ciddi bir direnişle karşılaşmadan toplumda tırmandırılan bu şovenizmin ürünüdür.

Buna karşın ortadaki ciddi sorun, yani RTE'nin başkanlık sorunu olduğu gibi duruyor! AKP'nin tek başına anayasayı değiştirebilecek çoğunluğu halen yok ve bu durumda ya referandum ya da başka bir erken genel seçim dışında bir çıkış gözüküyor. Hem içte hem de dışta oluşan koşullar açısından RTE'nin bir korumaya şemsiyesine kavuşma aciliyeti, Türkiye'de seçim tarihlerinin RTE'nin ihtiyaçlarına göre düzenleneceğini gösteriyor.

Bütün diktatörlüklerde olduğu gibi kitlelerin kendi iradelerini lidere teslim etmesini ve toplumsal sorunların çözümünü liderde cisimleştirmesini mümkün kılacak süreç, Suriye ve Kürt savaşı koşullarında mümkün olabildi. Liderin kitlelerle doğrudan psikolojik bir bağ kurması ile parlamenter rejimin kurumlarının aşındırılarak lağvedilmesi süreci paralel gelişti. Saray'da cisimleşen bir kurumsallaşma, kendine bağlı adamlarla bu adamlara bağlı başka adamların, liderin sözlerini yerine getirmeleri biçiminde örgütlenmeye devam ediyor. Teker teker faşizmin unsurlarının oluşturulmakta olduğu bu süreç, faşist diktatörlük tehlikesini de giderek daha yakıcı hale getiriyor.

İlk olarak 7 Haziran sonrasında kendi iradesini AKP üzerinden RTE'ye teslim eden Meclis, ikincisi dokunulmazlıkların kaldırılmasında şovenizme teslim olan CHP ve üçüncüsü AKP'nin milliyetçiliğiyle yarışmayı bu hükümete destek, hatta ortak olmakta gören MHP, tek adam diktatörlüğünün 'demokratik gardırobu' haline getirildiler. Almanya'da Ermeni soykırımını tanıyacak yasa gündeme geldiğinde CHP ve MHP, AKP'nin şubesi gibi çalışıp Almanya'ya heyetler göndererek bu kararı engellemeye uğraştılar. Kürt ya da Ermeni meselesi söz konusu olduğunda bugünkü gibi olağanüstü koşullarda olunmasa da kemalist milliyetçi bir damarın her tarafa hâkim olduğunu, bu açıdan burjuva politik aktörlerin tamamıyla aynılaştığını teslim etmek gerekir. Ama bu özel konjonktürde, yani mu-

muhalfi olan askerlerin ve sonrasında da iktidar ortaklarının tasfiye sürecini mümkün kıldı. Bütün bu zorlu sürecin aşılmasında, belki de belirtilmesi gereken esas faktör, Kürt meselesindeki politikalarıydı. Seçimlerde, karşı cephenin milliyetçi-laik-ulusalcı vurguları ve saldırıları, Kürtlere yönelik ‘özgürlükçü’ söylemle dengelenip etkisizleştirildi. AKP, askeri birlikler dışında Kürdistan coğrafyasında devletin kalan tek bağı haline geldi. Batı’daki Kürtler de büyük oranda AKP’yi desteklediler.

AKP her seçim döneminde Kürt meselesinde bir açılıyor bir kapanıyordu. Kürt politikasında iç faktör kadar, Irak ve Suriye örneklerinde olduğu gibi bölgesel gelişmeler de temel belirleyiciydi. “Demokratik Açılım” Irak Kürdistanı özerk bölgesi ile ilişkiler, “Çözüm Süreci” ise Suriye’deki gelişmelerle doğrudan ilişkiydi. ‘İmraklı’ ile MİT arasında süren pazarlık ve kimsenin vakıf olmadığı bir yol haritası, kitlelere açıklanmadan ya da Meclis gündemine getirilmeden yürütülüyordu. Bir seçim ertesinde Habur sınır kapısındaki izdiham ve milliyetçi tepkiler gerekçe gösterilerek, “Demokratik Açılım” yani “Oslo Süreci”, sanki hiçbir şey olmamış gibi sonlandırıldı. Aslında yasal güvenceye alınmadan ve kitlelere açıklanmadan yapıldığı söylenen her anlaşma, sonraki “Çözüm Süreci” pratiğinde bir kere daha görüldüğü gibi “hiçbir şey” hükmündeydi!

AKP, iktidarını sağlamlaştırdıkça, müttefikleriyle arayış yaparak totaliter bir rejim kurmaya başladı. Gezi direnişi sonrasında AKP’nin kendi demokrasisinin sınırları, RTE’nin söylediklerine harfiyen uyanları kapsayacak biçimde daralmaya başlayacaktı. 17-25 Aralık soruşturmaları aslında RTE’yi hedefliyordu ve RTE, tam bu noktada bütün rakiplerinin önüne geçerek ve bunlardan bir kaç adım önce davranarak olası hamlelerin hepsini boşa çıkarmayı bildi. Diyarbakır HDP mitinginden başlayan patlamalar dizisinde IŞİD’i neredeyse taşeron gibi kullanarak 7 Haziran seçimini belirlemek istedi.

Her şeye karşın HDP’nin barajı aşması AKP’nin tek parti iktidarını engelleyebilecek bir tablo ortaya koysa da, AKP’siz bir hükümetin kurulması mümkün değildi. Muhalefet bir koalisyon oluşturamadı ve iktidarı AKP’ye bıraktı. Davutoğlu’nun kurduğu hükümet, savaş, terör ve bombalarla dizayn edilen ve HDP’yi tecrit etmeyi, barajın altına itmeyi amaçlayan Kürt savaşını yoğunlaştırarak toplumun milliyetçi kesimlerini kendi şemsiyesi altında topladı. Savaşı tırmandırarak toplumda yaygınlaştırdığı şovenizm üzerinden muhalefet partilerini de etkisi altına aldı. Devlet Bahçeli, Kürt savaşı söz konusu olduğunda AKP’ye destek vermekte, hatta yetersiz bulmaktaydı.

lem olarak, kendinden olmayan her şeyi bir sepete koyma kolaylığıyla şiddet ve ırkçılık sarmalına yuvarlandı, kapılarını dışarıya kapatmaya başladı. Artık RTE’nin Türkiye’si de bu duvarın dışında bırakılıyor! Yani aklını yitiren sadece RTE değil ve bütün dünyada birden yeni bir çılgınlık dalgasının temsilcileri öne çıkıyor.

RTE ve AKP: KİŞİ DİKTATÖRLÜĞÜNE DOĞRU

Oğul Bush döneminin BOP doğrultusundaki militarist politikalarının muhatabı olarak kurulan AKP, 2002’de iktidar oldu. AKP, Bush döneminin militarizmine uygun nitelikler taşıdığı gibi, Obama döneminin uzlaşmacı, işbirliğini temel alan politikalarına da uyum sağladı. Obama seçildikten sonra ilk ziyaretini Türkiye’ye yaparak siyasi yatırımları ve yönelimi ile ilgili açık bir mesaj vermişti. Buna karşın, ‘ılımlı islâm’ politikalarının İslam coğrafyasının diğer yerlerinde olduğu gibi Türkiye’de de radikalizmin gelişmesiyle sonuçlandığı bütün açıklığı ile ortada duruyor.

AKP iktidarı süresince milliyetçi-militarist ve küreselleşmeci-islâmcı kanatlar şeklinde bir toplumsal taraflaşma ve bölünme gerçekleşti. Bu taraflaşma içinde, toplumun bir yarısı öncülüğünü militarizmin ve kemalistlerin yaptığı cephede, laikliğin savunulması ve bölücülüğe karşı çıkmak şiarı altında birleşti. Sonradan bütün toplumu etkisi altına alacak bir komplo teorisiyle ABD’nin bir Kürt devleti kurarak Türkiye’yi bölmeyi amaçladığı ileri sürüldü. Bir kısım sosyalistler de, ‘antiemperyalist olmanın sosyalizmin ilk şartı’ ve dolayısıyla, ‘Kürtlerin demokratik haklarının arkasındaki bu emperyalist amacın teşhirinin de sosyalizmin gereği’ olduğu üzerinden hareket ederek milliyetçi-militarist kanadın en militan rolüne aday oldular.

Küreselleşmeci-islâmcı cephede ise ‘özgürlükçülük ve demokrasi savunusu’ ile militarizme karşı çıktığını ileri sürenler birleşiyordu. Sol ve sosyalizm adına hareket eden kesimler ise, sonuç olarak bu iki kesim arasındaki taraflaşmanın sınırları içinde kalmayı ve bu sınırlar içinde muhalefet etmeyi, birbirlerine karşı cepheleşerek, sosyalizmin gereği olarak anlatmaya çalıştılar.

Bu cepheleşmenin dışında Kürt siyasi hareketi de kendisini ‘demokratik cumhuriyet’ ya da ‘radikal demokrasi’ savunan üçüncü bir kanat olarak öne sürdü. Bir kısım sosyalist de, Kürt siyasi hareketi ile ittifak içinde, bu üçüncü tarafın bileşenleri olarak davrandılar. Kürdistan’ın sömürge konumundan kaynaklanan ve siyasi olarak farklılaşan gündemlerinin olması, Türkiye toplumunda oluşan

cephelenmeden nispeten 'bağımsız' bir çizginin oluşmasının maddi zeminini zaten sağlıyordu.

Ancak AKP'nin AB üyeliği için uğraşır gözüktüğü, demokratik talepleri sahiplenmek zorunda kaldığı dönem boyunca, rakiplerine karşı kazanmak zorunda olduğu kamuoyu desteğinin önemli bir kısmı, Kürt siyasi hareketi tarafından, koşullu olarak da olsa, iktidara sunulmuştu. AKP'nin açılımları, 'küçük kazanımlar' karşılığında ve 'askeri vesayetini' geriletmesi amacıyla destekleniyordu. Aslında 'İmralı' ile devlet güvenlik aygıtları arasında gerçekleşen ve içeriği bilinmeyen, kamuoyuyla paylaşılmadan kapalı kapılar ardında kotarılan, bu anlamıyla 'yok hükmünde' bir anlaşma vardı. Sorunun demokratik niteliği ile uyuşmayan bu antidemokratik yöntem, Kürt siyasi hareketinin aktörlerini, bilinmezleri sorgulamadan desteklemesi ve gereklerini yerine getirmesi gereken uzantılar durumuna düşürüyordu. Süreç bu yönden de gerilimler biriktirdi. Kitlelerin öznesi olmadığı toplumsal dönüşümlerin, demokratik kazanımların kalıcı olmayacağı ve güvencesinin bulunmadığı ise, bugünden bakılarak daha emin bir şekilde söylenebilir.

Çözüm süreci boyunca yaşanan çatışmasızlık ortamı da bir yanılsama yarattı. Çatışmalar durulmuştu ama devlet kalekollar yapıyor, Kürtler ise kendilerini şehirlerde kültürel ve sosyal örgütlenmeleri ile kısmen izin verilmiş yerel iktidarlarının tatminiyle sınırlıyorlardı. Merkezi yapılanma ile yerel arasında geçici karışmama, çatışmasızlık, aslında bütün bu süreç içinde, sonradan başlayacak olan fırtınanın şiddetinin artmasından başka sonuç vermedi. *Uzlaşmacılığ* ve *işbirliğini* öne çıkartan ve bu sayede tanınan 'inisiyatif', sonunda kaçınılmaz olarak sorunun kendi doğasına, yani sömürgecilik gerçeğine çarptı.

12 Eylül anayasasına ve antidemokratik kurumlarına karşı toplumda birikmiş olan tepki 'özgürlükçü bir anayasa' ve 'darbelere karşı çıkmak' şiarları ile daha çok küreselleşmeci-islâmcı kanada yedeklendi. İktidarını sağlamlaştırdıktan sonra AKP'nin demokrasininin sınırları daraldıkça, küreselleşmeci-islâmcı kanattaki liberallerden başlayarak bir çözüme yaşandı. Küreselleşmeci-islâmcı ittifak, kitle tabanını sürekli geliştirip dönüşüm geçirirken, karşısındaki cepheyi kendine tabi kılmayı başardı. Anayasa referandumunda birbirini bir kaşık suda boğacak taraflar, 'paralel devlet'in tasfiyesi ile Cemaat'in hedef alınması üzerinden yeni bir ittifak oluşturmaya başladılar. AKP, RTE'nin denetimine girerken RTE ve ekibi de 'Ergenekoncular' ve 'ulusalcılar' ile ittifaka yöneldi. Kürtler ve temsilcilerine düşmanlık temelinde faşizme yönelen yeni bir milliyetçi-militarist kanat toplum-

sal hegemonyasını büyük oranda tesis etti. Sonradan değişen güç dengeleri ile birlikte, Kürt ve Türk toplumunu, daha doğrusu, Kürdistan ile Türkiye'yi kesin bir şekilde ayıran bu çizgi dışında bütün çizgiler ve aktörler silinmeye başladı.

Suriye ve Kürt savaşı başladığında Türk toplumunu dikine kesen taraflaşma ortadan kalktı ve Türk toplumu RTE'nin kişi diktatörlüğünün önlenemezliği noktasına ramak kala, bütün kurum ve kuruluşlarıyla milliyetçiliğe, şovenizme teslim oldu. Bugün ortaya çıkan ve hegemonyasını tesis eden milliyetçi-militarist totaliterlik, AKP'nin ve RTE'nin bütün muhaliflerini ortadan kaldırma süreci içinde yan yana geldiği 'demokratik ittifak'larının hepsinin aşılmasıyla mümkün oldu. Bu sonuç, bütün toplumu esir alan ve eleştirel, muhalif konumların hepsini vatan hainliği ile eşitleyen milliyetçi-şoven bir toplumsal dalga yaratılmasıyla, bu dalganın yaratılması ise Kürt savaşı, Kürt düşmanlığı üzerinden mümkün oldu. AKP'nin muhaliflerinin bertaraf edilmesi sürecindeki milliyetçi-militarist kamplaşmanın bileşenleri tamamen değişti.

Burjuva muhalefetin, AKP iktidarlarından RTE'nin kişisel diktatörlüğüne uzanan tarihsel kesit içindeki çapsızlığı, esasen ideolojik tutarsızlığından ileri geliyordu. 'Demokrasiyi sahiplenmek' adına AKP'ye yönelttikleri eleştiriler, 'laik üniter devlet' yapısını savunarak Kürtlerin varlığını reddeden milliyetçi bir reflekse dönüşüyor, AKP'nin sözde 'demokratik atılımları' karşısında açıkça geri olan savunular ileri sürülüyordu. 2001'de dip yapmış ekonomik durumdan iktidarı devralan AKP, 2008 dünya ekonomik krize kadar dünyadaki para bolluğundan bir 'büyüme hikâyesi' çıkarıp bu hikâyeyi kitlelere pazarlamayı başararak desteğini artırdı. 2008 sonrasında daralarak olsa da devam eden para bolluğuna, Arap coğrafyası ile geliştirdiği ilişkilerden düzenli olarak gelen kayıt dışı paraları ekledi. Böylece ekonomik denge ve istikrar kavramları, AKP iktidarının sürekliliğine bağlı 'ideolojik' argümanlar olarak toplumca benimsenmeye başlandı. AKP, bu iki kamp arasında bölünmüş ve bu anlamda burjuvaziye yedeklenmiş sınıf hareketinin etkisizliğinden yararlanarak, bütçedeki mali disiplini sürdürebildi. Uluslararası sermaye çevreleri için dışarıya faiz ödememin güvencesini, mali disiplin oluşturduğundan, sıcak para girişinde aksama olmadı.

AKP'nin muhaliflerine göre daha 'demokratik' bir görüntü oluşturması, uluslararası koşulların uygunluğundan bir 'büyüme hikâyesi' çıkarması ve emperyalizmle geliştirdiği ilişkiler açısından bir türlü alternatifinin yaratılmaması, esas